

Tampereen ammattikorkeakoulu

AMMATILLINEN OPETTAJAKORKEAKOULU

Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Skills-toiminnan koordinointi ja
kehittäminen Ammatti-instituutti lisäkissa

Petteri Kokkonen

2007

KOKKONEN PETTERI

Skills-toiminnan koordinointi ja kehittäminen Ammatti-instituutti Iisakissa

Tampereen ammattikorkeakoulu

Opettajankoulutuksen kehittämishanke 34 s. + 6 liites.

Ryhmän opettaja: Seppo Janhonen

Toukokuu 2007

Asiasanat: ammatillinen koulutus, Skills, taitaja, WSC

TIIVISTELMÄ

Tämän kehittämishankkeen tarkoituksena on antaa perustietoja Skills-toiminnasta ja sen organisoimisesta Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymään kuuluvassa Ammatti-instituutti Iisakissa. Aihe on rajattu käsittelemään ko. oppilaitoksessa mahdollisesti esiintyviä seikkoja, jotka liittyvät Taitaja-kisan valmennukseen, kilpailuun ja järjestelmän organisointiin. Samalla esittelen ratkaisumallin, siitä oppilaitos voisi menetellä toiminnan organisoimiseksi ja sen vaatimiksi toimenpiteiksi.

Malli on muotoutunut omassa käytössäni olleista toimintamalleista ja erityisesti Hämeen ammattikorkeakoulun Ammatillisen opettajakorkeakoulun AKVA-vakiinnuttaminen -projektin (Ammattitaidon kohottaminen valmennus- ja kilpailutoiminnalla) järjestämässä koulutuksessa. Koulutus järjestettiin 14.2. – 30.11.2006 välisellä ajalla, jolloin useat ammatilliset oppilaitokset esittelivät omia toimintamalleja ratkaisuihin. Kirjallisuudesta, lähipäivistä ja omista kokemuksistani olen muodostanut mielestäni parhaiten soveltuvan ratkaisumallin, jota voitaisiin käyttää Ammatti-instituutti Iisakissa.

Oppilaitoksessa on mietittävä, soveltuuko tämä malli otettavaksi käyttöön sellaisenaan ja tarvittaessa räätälöidä ratkaisumallia lisää. Oleellista onkin vastata kysymyseen, otetaanko haaste vastaan toiminnan organisoimiseksi?

Sisällysluettelo

1 AMMATTITAIDON KOHOTTAMINEN KILPAILUTOIMINNALLA.....	4
1.1 Aiheen valinnan perustelu ja merkityksen arviointi.....	4
1.2 Mikä on Skills Finland ry?	5
1.3 Verkoston rakenne ja johtaminen.....	5
1.4 Semifinaali.....	6
1.5 Taitaja	8
1.6 Mitä valmiuksia kilpailutoiminta kehittää opiskelijoissa?	10
1.7 Mitä uutta Skills-toiminta tuo opettajan tehtäviin?	10
1.8 Oppilaitoksissa Skills-toimintaa.....	11
1.9 Voisiko Skills-toiminta aiheuttaa syrjäytymistä?.....	12
2 TOIMINNAN ORGANISOIMINEN LÄNSI-PIRKANMAAN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄSSÄ, AMMATTI-INSTITUUTTI IISAKISSA ...	15
2.1 Oppilaitoksemme ja opettajien saamat hyödyt.....	15
2.2 Yritysten saamat hyödyt	16
2.3 Oppilaitokselta tarvittavia resursseja.....	18
2.3.1 Opettajan resurssit	18
2.3.2 Aikataulutus.....	19
2.3.3 Skills-koordinaattori	20
2.3.4 Valvonnasta vastaavan henkilön nimeäminen	23
2.3.5 Menestymiseen vaikuttaa opettajan motivaatio	23
2.3.6 Dokumentointi.....	24
2.3.7 Rahoitus.....	24
2.3.8 Menestyvien opiskelijoiden palkitseminen	25
3 HUIPPUVALMENNUS	26
3.1 Valintaperusteet.....	26
3.2 Maajoukkueleiri.....	28
3.3 WorldSkills Competition.....	30
4 YHTEENVETO	32
LÄHTEET	33
Liitteet:	
LIITE 1: Todistus osallistumisesta.....	35
LIITE 2: Aikataulutus	36
LIITE 3: Aikataulutus	37
LIITE 4: Aikataulutus	38
LIITE 5: Aikataulutus	39
LIITE 6: Palkitseminen	40

1 AMMATTITAIDON KOHOTTAMINEN KILPAILUTOIMINNALLA

1.1 Aiheen valinnan perustelu ja merkityksen arviointi

Aiheen valintaan vaikutti suurelta osalta kirjoittajan oppilaitoksen osallistuminen Skills Taitaja-tapahtumiin. Lisäksi kirjoittaja on osallistunut mm. valmentajana, tehtävänlaatijana ja karsintakilpailujen tuomarina aktiivisesti toimintaan. Varsinaisen innostuksen kehittämishankkeeseen antoi Hämeen ammattikorkeakoulun Ammatillisen opettajakorkeakoulun AKVA-vakiinnuttaminen -projekti (Ammattitaidon kohottaminen valmennus- ja kilpailutoiminnalla) ja sen järjestämä koulutus (LIITE 1).

Tavoitteena tässä kehityshankkeessa on kehittää oppilaitoskohtaista järjestelmää Skills-toiminnan organisoimiseksi Iisakissa. Tarkemmin kuvattuna hankkeen tarkoituksena on edesauttaa toiminnan jatkumista laajentaen se kaikille osastoille. Tavoitteeksi asetin, että tämä kehityshanke auttaa henkilöstöä pääsemään alkuun ja syventymään aiheeseen sekä toimintaan. Samalla tarkoituksena on luoda hallinnolle toimintamalli, jolla päästään aloittamaan keskustelut tarvittavien valmiuksien järjestämiseksi.

Hankkeessani on uutta, oppilaitoskohtainen ”räätälöity” malli, joka mielestäni soveltuu käytettäväksi oppilaitoksellemme sekä kuvattu henkilön profiili ja Skills-koordinaattorin työtehtävät. WSC-valmennuksesta, tehtävänlaatijana, kilpailujen järjestäjänä ja valmentajana olen tuonut esille omat kehittyneet toimintamallini myös esille. Lisäksi olen esitellyt toimintamallit, joita minulle on kehittynyt WSC-valmennuksen yhteydessä.

Toiminnasta saatavat hyödyt parantavat nuorten ammatillisen koulutuksen järjestämisen laatua, varmistusta ja kehittämistä. Osallistumisessa Taitaja-kilpailuun ei pitä olla tavoitteena muutaman opiskelijan valmentaminen ns. huippuosajaksi.

Samalla oppilaitoksen tunnettavuus paranee, edistäen positiivista vaikutusta hakijamääriin. Ammatti-instituutti Iisakin elektroniikkalukiosta en voinut tässä vaiheessa esittää mahdollisia tuloksia, koska ensimmäiset valmistuivat keväällä 2006. Aktiivisempi osallistuminen alkoi vuonna 2005, joten vaikutukset tulevat näkyviin muutama vuoden viiveellä. Nyt kuitenkin vaikuttaa siltä, että ensisijaisten hakijoiden

määrä on kasvanut verrattuna viime vuoteen. Tulenkin tulevaisuudessa seuraamaan tätä seikkaa suurella mielenkiinnolla.

”Oulun seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymässä on tehty vastaavia huomioita, vaikkei tuloksista pystynytään selvästi osoittamaan, esimerkiksi prosentuaalista osuutta” (Jaara S 2006.)

1.2 Mikä on Skills Finland ry?

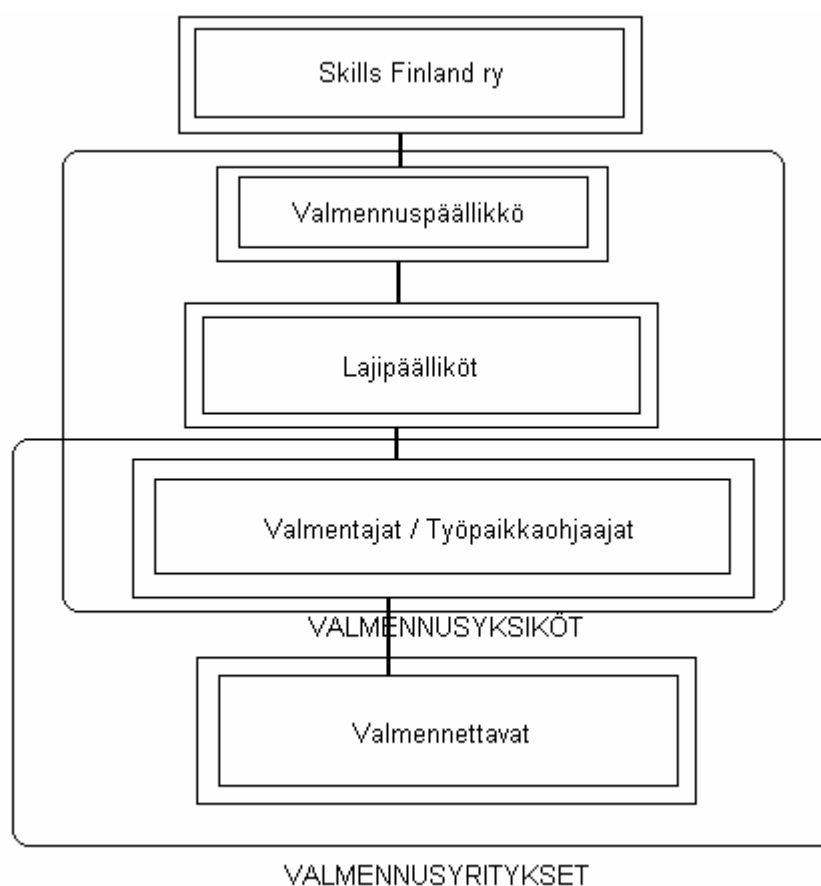
Skills Finland ry on yhdistys, joka pyrkii edistämään kotimaisen ammatillisen koulutuksen ja osaamisen arvostusta. Vuonna 1993 perustettu yhdistys tekee yhteistyötä sidosryhmien kanssa, joilla on samat arvot ja tavoitteet ja jotka ovat kiinnostuneita kädentaitojen arvostuksen kohentamisesta.

Ammattitaitokilpailut kuuluvat yhdistyksen toimintamuotoihin. Taitaja 9 -kilpailu on teknisen alan moniottelu peruskoulun yhdeksäsluokkalaisille. Taitaja on vuotuisen nuorten ammattitaidon SM-kilpailu. Nuorten kansainväliset Ammattitaidon MM-kilpailut (aikaisemmin Taito-Olympialaiset) järjestetään joka toinen vuosi.

Taustavoimina yhdistyksellä ovat mm. opetusministeriö, Opetushallitus ja oppilaitokset sekä keskeiset työmarkkina- ja opetusalan järjestöt (Skills Finland ry 2007.)

1.3 Verkoston rakenne ja johtaminen

Skills-valmennusverkosto koostuu valmennusyksiköistä, valmennusyryityksistä, valmennuspäälliköistä, lajipäälliköistä, valmentajista sekä tietenkin valmennettavista. Skills-valmennusyksiköksi on valittuja valmennusyryityksiä noin 100. Ammattivalmennusta johtaa Skills Finland ry:n nimittämä valmennuspäällikkö. Valmennuspäällikön ohjauksessa toimii noin 40 lajipäällikköä, jotka vastaavat oman lajinsa valmennuksesta. Varsinaista valmennustyötä tekevät valmentajat, joita on noin 150, sekä valmennusyryityksen työpaikkaohjaajat. Seuraavassa organisaatiokaaviossa on kuvattu valmennusorganisaation rakenne (Meklin 2004, 17.)

Kuvio 1. Verkoston rakenne (Meklin 2004, 17.)

1.4 Semifinaali

Semifinaalien tarkoituksena on varmistaa ja ratkaista kaikkien nuorten opiskelijoiden kannalta tasapuolinen päätös siitä, ketkä pääsevät SM-loppukilpailuun. Tässä prosessissa on kaksi eri vaihetta.

Ammatti-instituutti Iisakissa ajatuksenani on järjestää karsintakilpailu, jonka perusteella ratkeaa, ketkä pääsevät osallistumaan semifinaaliin. Karsintakilpailut tulee järjestää lajikohtaisesti. Tehtävien laadinnoista vastaavat kyseisten alojen opettajat koordinaattorin valvonnassa. Tehtävien tulisi vastata lajikuvausta aloista, jotka löytyvät vuosittain Taitaja-organisaation www-sivuilta. Vuoden 2008 viralliset Taitaja-sivustot ovat: <http://www.taitaja2008.com>.

Oppilaitoskohtaisen karsintakilpailun osalta ajatuksenani on herännyt sen järjestäminen Ammatti-instituutti Iisakin avointen ovien päivänä.

Tästä mahdollisesti saatavat hyödyt:

- kiinnostus oppilaitoksessa vierailuun kasvaisi
- vierailijat voisivat seurata todellisissa työtilanteissa mahdollisesti tulevaa ammattiaan
- ensisijaisten hakijamäärien kasvaminen
- opiskelijat saataisiin osallistumaan aktiivisesti avointen ovien tapahtumaan
- leikkimieliseen kisailuun osallistumisen motivaatio kasvaa, kun mukaan tulee seuraamaan yleisöä ja tapahtuman päättää oppilaitoskohtainen palkintojenjako
- oppilaitoksen yhteistyökumppaneiden ja yritysten mielenkiinto lisääntyy ko. päivän järjestämiseen osallistumisen yhteydessä
- oheistapahtumissa voitaisiin saada tuottoja nuorten valmennusprosessiin
- kilpailun yhteydessä voitaisiin suorittaa jonkin alueen näyttö.

1.5 Taitaja

Eräs näkyvimmistä Skills Finland ry:n toimintamuodoista on vuosittain järjestettävä Taitaja-kilpailu.

Ensimmäisen kerran Taitaja-kilpailu järjestettiin vuonna 1988. Vuodesta 1993 Taitaja-kilpailujen järjestäminen siirtyi Skills Finland ry:lle. Aikaisemmin järjestäjänä toimivat Suomen Ammatillisten Oppilaitosten Liitto, Suomen Työnantajien Keskusliitto ja Ammattikasvatushallitus. Vuosien varrella onkin toiminnasta kehittynyt varsin huomattava ammatillisen koulutuksen tapahtuma. Tällä hetkellä erilaisia lajeja mukana on yli 30. Näissä lajeissa nuoret kilpailevat Suomen mestaruuksista.

Taitaja-kilpailu on avoin kaikille ammatilliseen perustutkintoon tähtäävässä koulutuksessa oleville, jotka saavuttavat kilpailuvuonna enintään 20 vuoden iän. Kilpailija voi halutessaan osallistua Taitaja-kilpailuun useammin kuin kerran, joko samassa tai eri lajeissa. Taitaja-valmennuksesta vastaavat ammatillisen koulutuksen järjestäjät. Kilpailussa menestyvillä on mahdollisuus päästä mukaan ammattitaitovalmennukseen, joka tähtää kansainvälisiin WorldSkills-kilpailuihin (Meklin 2004, 8.)

Taulukko 1. Tavoitteita Taitaja-toiminnasta (Meklin, 2004, 8.)

-	lisätä ammatillisen koulutuksen tunnettavuutta, vetovoimaa ja arvostusta
-	edistää ammatin oppimista ja oppimistulosten vertailua
-	kohottaa opiskelijoiden kiinnostusta jatkuvaan kehittymiseen ja yrittämiseen
-	lievittää elinkeino- ja muun työelämän rekrytointiongelmia
-	kehittää ammattitaitoa kilpailu- ja valmennustoiminnalla sekä koulutuksen ja työelämän yhteistyöllä.

Taitaja-kilpailu motivoi nuoria parempiin oppimistuloksiin ja -suorituksiin. Nämä nuoret huippuosaajat kannustavat omalla esimerkillään myös muita jatkamaan ammattitaitonsa kehittämistä. Ammattitaitokilpailuihin osallistumisen ja niissä menestymisen avulla pyritään varmistamaan menestyminen myös työpaikan hankinnassa. Taitaja-kilpailuihin osallistuminen huomioidaan opiskelijoiden opintosuorituksissa siten, että kilpailut ja niiden aikana suoritettavat tehtävät muodostavat tietyn oppimäärän opinnoista ja niihin mahdollisesti kuuluvista näytöistä. Tämä suorituksen hyväksi lukeminen toteutetaan yhteistyössä oppilaitosten kanssa. Myös osallistumisen kilpailujen järjestämiseen pyritään huomioimaan opintosuorituksina (Meklin 2004, 8.)

Arviointikeskeiset ympäristöt tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuden testata ymmärrystään kokeilemalla asioita ja saamalla palautetta. Tällaiset mahdollisuudet ovat tärkeitä opettajien oppimisen kannaltakin useista syistä. Yksi syistä on se, että opettajat eivät useinkaan tiedä, toimivatko tietyt ajatukset, ellei heitä kehoiteta kokeilemaan niitä opiskelijoiden kanssa. Tämän lisäksi palaute antaa todisteita onnistumisesta, se tarjoaa tilaisuuksia selventää ajatuksia ja korjata harhakäsityksiä. Erityisen merkittäviä ovat tilaisuudet saada palautetta kollegoilta, jotka tekevät havaintoja uusien ajatusten toteutumisesta. Ilman palautetta on vaikea korjata mahdollisesti virheellisiä ajatuksia (Miten opimme 2004, 217–218.)

Taitaja-kilpailut ovat osoittaneet tarpeellisuutensa osana ammattitaitokilpailujärjestelmää. Taitaja-kilpailujärjestelmä on pääosin toimiva ja kilpailulle asetetut määrälliset tavoitteet saavutettu. Tulevaisuudessa ammattitaitokilpailujen, erityisesti Taitaja-kilpailujen roolia ammatillisen huippuosaamisen kehittämisen välineenä, on tarkoitus edelleen vahvistaa. Taitaja-kilpailujen kytkentää sekä ammatilliseen peruskoulutukseen ja sen kehittämiseen että kansainväliseen WorldSkills-kilpailutoimintaan parannetaan edelleen (Saarinen 2005, 14.)

Skills Finland ry myöntää järjestelyoikeudet jokaiseen Taitaja SM-kilpailuun ja toimii tiiviissä yhteistyössä järjestäjäorganisaation kanssa. Viimeisin Taitaja-kilpailu järjestettiin Joensuussa 2007. Tuleva Taitaja 2008-kisa pidetään Espoossa 16 – 19.4.2008.

1.6 Mitä valmiuksia kilpailutoiminta kehittää opiskelijoissa?

Taulukko 2. Kilpailutoiminnan kehittäviä valmiuksia opiskelijoille

Kehittymisen vaikutuksia nuorissa	<p>Henkilökohtainen kehittyminen - ammattitaito, itsetuntemus, motivaatio, terve ammatitilpeys</p> <p>Väylä kehittyä ammatin huippuosaajaksi ja syventää ammattitaitoa ammatillisen huippuosaamisen valmennusverkossa</p> <p>Kokemus työstä paineen alla</p> <p>Osaamisen salkun kasvattaminen, portfolio</p> <p>Ystävyyssuhteet ja kontaktit yrityksiin huipputasolla</p> <p>Mahdollisuus nähdä ja kokea huippuosaajat työssään</p> <p>Mahdollisuus verrata osaamista huipputasolla – heijastaa työelämän kilpailua laadusta ja osaamisesta</p>
--	--

(Saarinen, 2005, 32.)

1.7 Mitä uutta Skills-toiminta tuo opettajan tehtäviin?

Opetustyön suunnittelussa oman työn arvioinnilla on merkitystä. Kilpailut antavat opettajille välineen ja syyn kehittää opetustyötä ajanmukaiseksi ja tuovat arjen rutiiiniin lisäväriä. Koulutuksen suunnittelussa tulisi myös miettiä oppimisen ja kilpailemisen todellinen vaikutus (Sirkiä 1997, 32.)

Ammattitaitokilpailujen ympärille muodostuu verkottumista eri oppilaitosten ja työelämän välille. Opettajat voivat näiden kontaktien avulla laajentaa osaamistaan ja yhteydet työelämään ovat hyödyllisiä myös työssäoppimisjaksojen suunnittelussa ja toteutuksessa. Kun tehtävien laadinnassa on mukana myös työelämän edustajat, saavat oppilaitokset viimeisimmät tiedot työelämän vaatimuksista ja opettajat voivat suunnata opetuksen painopistealueita niiden mukaan (Ojamaa 2002, 17.)

Lindin (2002) haastattelujen perusteella voi päätellä, että opettajat ovat omaksuneet opetustyyliinsä hyvän valmentajuuden kriteerejä. Opettajat toimivat silti usein vielä vanhojen opetusmallien mukaisesti ja siirtyminen konstruktivistiseen ajatusmalliin

kestääkin oman aikansa. Opettajien tulisi ottaa opiskelijat mukaan suunnittelemaan tavoitteita opiskeluun sekä myös kilpailusuunnitelmien tekoon. Tältä pohjalta syntyisi opettajille ja opiskelijoille positiivinen tavoitemieliala. Suunnitelmassa otettaisiin huomioon opiskelijan lähtökohdat ja realistiset mahdollisuudet. Näiden pohjalta on syytä tähdentää, että nuorten kilpailu itsensä kanssa on valmentautumisessa tärkeintä (Sirkiä 1997, 14.)

Työskentely käytännön asiantuntijoiden ja kaukaisten kumppanien kanssa sellaisten projektien parissa, joilla on merkitystä myös luokkahuoneen ulkopuolella, on hyvin motivoivaa kaikenikäisille opiskelijoille. Opiskelijat eivät ole ainoastaan innostuneita siitä, mitä he tekevät, vaan he saavat aikaan myös älyllisiä tuloksia voidessaan toimia vuorovaikutuksessa asiantuntijoiden kanssa. (Miten opimme 2004, 237.)

Tilannesidonnaisten kognition edustajat ovatkin sitä painottaneet sitä, että oppimisen pitäisi olla mahdollisimman tiiviissä yhteydessä niihin ympäristömalleihin, joissa tietoja ja taitoja on tarkoitus käyttää. Monet tilannesidonnaisten kognition edustajat ovatkin ehdottaneet, että koulutuksen malleja voitaisiin enemmän hyväksi opetuksen ja oppimisen välisen vuorovaikutuksen muotojen kehittämisessä (Lehtinen, Kuusinen ja Vaurus 2007, 123.)

1.8 Oppilaitoksissa Skills-toimintaa

Suomessa opiskelee joka vuosi yli 200 000 nuorta ammatillisissa oppilaitoksissa. Hakijamäärät ovat edelleen nousussa. Ammatillisen koulutuksen kiinnostavuuden kasvuun on vaikuttanut mm. ammattitaito-kilpailutoiminta.

Esimerkiksi tällä hetkellä Skills Finland ry:hyn kuuluu n. 70 rekisteröityä oppilaitosta. Tällä perusteella voi sanoa, että ainakin näissä oppilaitoksissa tehdään aktiivista Skills-toimintaa. Toki rekisteröimättömätkin oppilaitokset voivat osallistua toimintaan. Osa oppilaitoksista on myös rekisteröitynyt ns. valmennusyksiköiksi, jotka järjestävät valmennusta nuorille. Tähän mennessä rekisteröityneitä valmennusyksiköitä (oppilaitoksia) on 28 kpl. Monet oppilaitokset ovat osallistuneet eri lajien valmennusyksiköksi. Liittyminen ei kuitenkaan sido oppilaitosta säännölliseen valmennustoimintaan ja rekisteröityminen on veloituksetonta (Skills Finland ry 2007.)

1.9 Voisiko Skills-toiminta aiheuttaa syrjäytymistä?

Kisaympäristöllä tarkoitetaan fyysisen ympäristön, psyykkisten tekijöiden ja sosiaalisten suhteiden kokonaisuutta, jossa kilpailu ja oppiminen tapahtuvat. Ympäristön tulee tukea oppilaan kasvua ja oppimista. Sen on oltava fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen sekä tulosten olla rohkaisevaa ja kannustavaa kisailijalle.

Opetustyössä on tärkeää nähdä, että merkittävää oppimista tapahtuu paljon kouluopetuksen ulkopuolella. Tähän oppimiseen kuuluu myös Skills Finland ry:n järjestämät kilpailut ja ne ovat suunniteltu siten, että henkilöstö on koulutettua myös tunnistamaan erilaiset opiskelijat ja valitsemaan parhaiten soveltuvat menetelmät hänelle. Tästäkään syystä en kykene näkemään kisailemisen edesauttavan syrjäytymistä (Perolainen 2007, 11–12.) Erityisesti huomioitavaa on, ettei toimintaan yleensä ole osallistumassa opiskelija, jolla on syrjäytymisvaara.

Kilpailemisen vaikutuksia oppimiseen ei ole erityisesti tutkittu, joten siihen on vaikea löytää tieteellisiä perusteluita. Kuitenkin kilpailun vaikutukset motivaation ja tavoitteellisuuden sekä oman osaamisen havainnointiin voivat vaikuttaa positiivisesti oppimiseen. Kilpaileminen on yksi ulkoisen palautteen muoto, joka oikein toteutettuna voi vahvistaa opiskelijan motivaatiota ja oppimista. Annettakoon heille siis myös tämä opiskeluväline (Sirkiä 1997, 32.)

Taulukko 4. Koska on oletettavaa että vaikutukset ovat ennen muuta positiivisia, esittelen tässä joitakin perusteluja siitä, että Skills-toiminta ei aseta opiskelijoita eriarvoiseen asemaan.

Perustelut	<p>Vain tietyt haluavat mukaan</p> <p>Syrjäytymässä olevat opiskelijat eivät ole yleensä kiinnostuneet osallistumaan</p> <p>Jos menestyy, kaverit tuntevat toverin puolesta onnistumisen tunteen</p> <p>Kateelliset ovat aina muustakin kateellisia</p> <p>2. asteella ei esiinny suuresti kateellisuutta tai ”vinoilua”</p>
-------------------	--

(Perolainen 2007).

Nuoren identiteetin kehittymisen ja oppimisen kannalta kaikella opiskelulla, kuluttamisella, kulttuurimalleilla, sosiaalisilla verkostoilla ja muuttuvilla toimintatilanteilla on huomattava merkitys. Nuorisokulttuuri, joukkotiedotus ja vapaa-ajan harrastukset tarjoavat nuorille mahdollisuuksia nähdä ja tulkita elämää (Koivula 2005, 19–20).

1.10 Mitä haasteita ja kehittämiskohteita Skillsissä on kehitteillä?

EuroSkills-tapahtuma on uusi kehityshanke, johon kirjoittajakin on ollut laatimassa tehtäviä ja asiantuntijana elektroniikan lajissa. Suomesta tulee osallistumaan elektroniikan lisäksi ainakin lähihoitaja. Kyseessä on parityöskentely, joka edellyttää yhteistyötä, sosiaalisia ominaisuuksia, englannin kielen osaamista, työnjakoa ja organisoimista. Harjoituskilpailu pidettiin Hollannin Rotterdammassa 15–17.3.2007, jossa testattiin ja kartoitettiin tulevan kilpailun onnistumista, mahdollisia ongelmia ja yhteistyökykyä oppilaitosten välillä. Saatujen kokemusten perusteella vielä on paljon tehtävää, että vuonna 2008 saadaan aikaan todellinen kilpailu. Parityöskentely koettiin hyvin mielenkiintoiseksi ja toisaalta sosiaalisesti tapahtumaksi. Samalla syntyi uusia kansainvälisiä kontakteja ja opittiin kulttuurisia eroavaisuuksista. Samalla huomasimme suuren tasoeron 2. asteen opetuksen sisällössä. Myös paikallisella oppilaitoksella oli pulaa välineistöstä vaikka opiskelijamäärä olikin n. 20 000. Vastaavasti vakituksia opettajia oli n. 2000 henkilöä, eivätkä he millään voineet tuntea toisiaan. Kisan luonne poikkeaa perinteisestä Taitaja-kilpailusta. Kisailijoille esitetään jokin todellinen (asiakaslähtöinen ongelma), joka tulee ratkaista. Yhteistyössä he saavat tutustumisen jälkeen esittää lisäkysymyksiä, sillä tehtävässä ei kerrota kaikkea tarpeellista tietoa. Tällä varmistetaan sosiaalisen tilanteen syntyminen ja paneutuminen tehtävään sekä kyky jakaa vastualueet.

Oppiminen ja ongelmanratkaisu tapahtuvat luokkien ulkopuolella usein niin, että opiskelijat toimivat yhdessä, kyselevät niiltä, joilla on taitoja ja asiantuntemusta, ja käyttävät hyväkseen resursseja ja välineitä, jotka ovat saatavilla lähiympäristöstä. Tämän ”hajautetun kognition” hyötyjä käytetään hyväksi myös luokassa silloin, kun oppilaat työskentelevät yhdessä tehtävien tai projektien parissa, oppivat toistensa

oivalluksista ja selkiyttävät omaa ajatteluaan tuomalla ajatuksensa julki ja väittelemään niistä (Miten opimme 2004, 309–310.)

Vaikka opiskelija olisi kyennyt itsenäisesti ratkaisemaan tehtävän, tavoitteena on tehdä opiskelijan ratkaisuprosessit näkyviksi niin opiskelijalle itselleen kuin kilpailussa mukana olevalle parille. Näin ratkaisuprosessit ja – strategiat rakennetaan yhdessä uudelleen, niiden kuvaamiseen annetaan soveltuva kieli, vahvistetaan mielikuvaa niiden soveltamisesta ja lisätään opiskelijoille mahdollisuutta oman ajattelunsa ja toimintansa itsearviointiin. Jos opiskelijat eivät kykene ratkaisemaan tehtävää yhdessä, tuomari antaa keskustelussaan apuaan erilaisten vihjeiden ja kysymysten avulla niin, että tehtävässä vaaditut ratkaisuprosessit ja – strategiat alkaisivat avautua. Vuorovaikutustilanteissa ilmenevät sosiokognitiiviset ristiriidat kehittävät konfigitiivistä suoriutumista ja opettavat käsittelemään erilaisia ristiriitoja. Nämä ovatkin mm. EuroSkills-kilpailun tarkoituksena (Kasvatuspsykologia 2007, 254–255 ja 261.)

2 TOIMINNAN ORGANISOIMINEN LÄNSI-PIRKANMAAN KOULUTUS-KUNTAYHTYMÄSSÄ, AMMATTI-INSTITUUTTI IISAKISSA

Lähtökohtana oppilaitoskohtaisessa järjestämisessä on toiminnasta saatavat hyödyt nuorten ammatillisen koulutuksen järjestämisen laadussa, varmistuksessa ja kehittämisessä. Osallistumisessa Taitaja-kilpailuun ei yksin saa pitää tavoitteena muuttaman opiskelijan valmentamista ns. huippuosaajaksi.

Toiminnan organisoimisen onnistumiseksi tulee oppilaitoksessa järjestää ensimmäiseksi henkilökunnalle informaatiotilaisuuksia siitä, mistä toimintaan osallistumisessa on kokonaisuudessaan kysymys. Kun pystymme vastaamaan alla olevan taulukon peruskysymyksiin olemme kulkemassa yhteiseen tavoitteeseemme eli toiminnan organisaation muodostamiseen.

Taulukko 5. Onko oppilaitoksessamme ovat seuraavat asiat hoidettu?

KANNUSTUS	RESURSSIT	VALVONTA
RAHOITUS	AIKATAULUT	MOTIVAATIO
VASTUU	KOORDINAATTORI	DOKUMENTOINTI

2.1 Oppilaitoksemme ja opettajien saamat hyödyt

Oppilaitoskohtaisella hyödyllä saamme realistisen tiedon siitä, millä tasolla opetuksemme sisältö, ajankohtaisuus, tarkoituksenmukaisuus ja opettajien tietotaito ovat verrattuina muiden oppilaitosten kanssa. Parhaimmassa tapauksessa saamme kansainväliselläkin tasolla tietoa, miten meidän koulutuspuitteemme vastaavat enenevässä määrin kansainvälisiä työvoimatarpeita. MM-kilpailuihin osallistuminen kartuttaa myös kielitaitoa ja kansainvälisiä yhteyksiä. Yleisesti ottaen teknologiapohjaiset välineet voivat parantaa oppilaiden suorituskykyä, kun ne sovitetaan opetussuunnitelmaan ja niitä käytetään oppimisesta saavutetun tietämyksen mukaisesti. Näiden välineiden olemassaolo luokkahuoneessa ei kuitenkaan takaa, että opiskelijoiden

oppiminen kohenisi, vaan niiden on muodostettava osa yhtenäistä kasvatuksellista näkemystä (Miten opimme 2004, 241.)

Kehittämishankkeen kirjoittaja pystyy osoittamaan kiistattomasti opetustoiminnan kehittymisen vaikutuksia. Näistä merkittävimpiä ovat mm. oppilaitosten välisen yhteistyön lisääntyminen ja tiedon jakaminen kohti avointa mallia. Samalla opettajan pedagogiset tiedot ja taidot karttuvat seuratessa muiden oppilaitosten opetusta ja tärkeimpänä voikin pitää ammatillisen tietotaidon jatkuvan kehittymisen. Ammatillinen tietotaidon kehittyminen tapahtuukin nuorten valmennusprosessin yhteydessä ja kisatahtävänlaatijana. Aktiivinen osallistuminen valmennukseen, tehtävien laadintaan ja Taitaja-kisaan antavat opettajille ajankohtaisimmat ammatilliset tiedot, jotka auttavat opettajia päivittämään tämän hetken tarpeita koulutuksessa.

Kun opettajat oppivat käyttämään uutta tekniikkaa, he näyttävät mallia oppimisprosessissa opiskelijoille; samanaikaisesti he saavat uutta näkemystä opettamiseen seuraamalla, kuinka heidän opiskelijansa oppivat. Lisäksi opettamisroolin siirtyminen opettajalta opiskelijoille tapahtuu usein spontaanisti, kun opetellaan mm. uusia teknisiä ratkaisuja. Pohdittaessa sitä, kuinka opettajia olisi koulutettava käyttämään uutta tekniikkaa tehokkaasti, nousee Skills-toiminta merkittävästi esille. Hyvät kasvatukselliset ohjelmistot ja opettajia tukevat työkalut, joiden kehityksen on perinteinen oppimisperiaatteiden ymmärtäminen, eivät ole vielä luoneet normeja. Ohjelmistojen julkaisevien teollisuuden, oppimisen asiantuntijoiden ja kasvatustieteiden suunnittelijoiden on yhteistyössä pohdittava, kuinka tietotekniikkaa voitaisiin paremmin hyödyntää opetuksen kehittämiseksi (Miten opimme 2004, 253, 256–257).

2.2 Yritysten saamat hyödyt

Toimintaan osallistumisella pääsemme seuraamaan tämän hetken tarpeita työnantajilta, joiden panostus Taitaja-tapahtumiin onkin merkittävästi kasvanut. Yhteistyöllä työnantajien parissa saamme heidät innostumaan mukaan ammatillisen koulutuksen kehittämisessä. Ilman kontakteja on varsin vaikeaa saada elinkeinoelämää ymmärtämään, miksi he luovuttaisivat tietoja, laitteistoja ja mahdollisesti kouluttajia oppilaitoksille. Näillä kaikilla toimenpiteillä varmistamme opetuksen jatkuvan kehitty-

misen, ylläpitämisen ja työssäoppimispaikkojen lisääntymisen. Ammatillisen koulutuksen tarve on kouluttaa ammattitaitoista työvoimaa.

Taulukko 6. Yrityksen hyötyjä (Meklin 2004, 26.)

Altruistiset tavoitteet	Ammattien vetovoiman edistäminen Toimialan imago ja houkuttelevuus Toimialan parhaiden käytäntöjen löytäminen Huippuammattitaidon yhteinen kehittäminen
Markkinointiin liittyvät tavoitteet	Yrityskuvan kehittäminen Näkyvyys medioissa Kansainvälinen näkyvyys Tuotemerkin vahvistaminen Tuote- ja laitemarkkinointi Asiakasmarkkinointi
Myynnilliset tavoitteet	Materiaali-, tuote- ja laite-esittely Materiaali-, tuote- ja laitemyynti valmentamiseen ja kilpailuihin
Verkostojen Kehittämisen tavoitteet	Uuden, samoista asioista innostuneen yritysverkoston kasvaminen Oppilaitosyhteistyö ja vaikutus koulutusohjelmiin Oppisopimusorganisaatiot tukemaan toimintaa Oman osaamisen ja omien koulutusohjelmien vertailu
Osaamisen ja henkilöstön kehittämisen tarpeet	Uusien, nuorten henkilöiden rekrytoiminen Nopea osaamisen kehittäminen Ohjaamisen ja valmentamisen taitojen kehittäminen Perehdyttämisjärjestelmien kehittäminen Ammattitaidon ja työssäoppimisen oppimismenetelmien kehittäminen Kompetenssiajattelun ulottaminen ammattihenkilöstöön Koulutusohjelmien rakentaminen Näyttöjen ja ammattitutkintojen määrän ja suoritusnopeuden lisääminen ja tutkintojen kytkeminen työhön Oman osaamisen näyttäminen Monien arviointitapojen käyttö Motivoituneen ja omistautuneen henkilöstön saaminen Yleisen innostuksen lisääntyminen kilpailun ja valmennuksen myötä Kansainvälisen toiminnan kasvaminen ja ulottaminen ammattihenkilöstöön
Tuotannolliset tavoitteet	Nopeiden ja tarkkojen työmenetelmien kehittäminen Uusien taitojen ja työskentelytapojen käyttöönotto Tuotannollisten innovaatioiden edistäminen Materiaalin ja laitteiden kokeilu ja testaus

2.3 Oppilaitokselta tarvittavia resursseja

Oheisessa luettelossa esittelen niitä resursseja ja toimenpiteitä mitä organisoitumiseen välttämättä tarvitaan. Kutakin resurssia tarkastelen vielä erikseen syvemmin myöhemmin tekstissä.

- Kisoihin lähettävällä opettajalla oltava resurssia toimintaan (korvaus)
- Aikataulutus
- Koordinaattori
- Valvonnasta vastuullisen henkilön nimeäminen
- Menestymiseen vaikuttaa pitkälti opettajien motivaatio tehtävään (ei olla yksin liikkeellä vaan takaa löytyy tautatuki)
- Dokumentointi
- Rahoitus
- Menestyvien opiskelijoiden palkitseminen.

Toiminnan organisoimisen onnistumiseksi tuleekin oppilaitoksessa järjestää ensimmäiseksi henkilökunnalle informaatiotilaisuuksia siitä, mistä toimintaan osallistumisessa on kokonaisuudessaan kysymys.

2.3.1 Opettajan resurssit

Suotavaa on, että jokainen oppilaitoksen osasto osallistuu aktiivisesti Skills Taitaja-toimintaan. Tästä onkin tehtävä yhteinen päätös, joka edesauttaa oppilaitoksen organisoitumista toimintaan. Kunkin osaston tulee ratkaista semifinaaliin lähtevä kisailija oppilaitoskohtaisella karsinnalla.

Kilpailuun opiskelijan lähettävällä opettajalla tulee olla ajallisesti lukujärjestykseen sidottuja tunteja. Tuntien tarkoitus on tukea ja valmentaa kilpailijaa tuleviin lajikohdaisiin tehtäviin. Tarkoituksena on kartoittaa ne mahdolliset osa-alueet, joissa opiskelijalla esiintyy puutteita ja tarpeita asioiden kertaamiseen. Kartoituksen perusteella suunnitellaan ne toimenpiteet (lisäopetus), joilla mahdolliset tietotaidot saadaan hio-

tuksi kuntoon. Mahdollisuuksien mukaan valmennuksessa tulisi hyödyntää mahdollisimman pitkälle normaaleja oppitunteja. Kaikissa tapauksissa tämä ei ole kuitenkaan mahdollista, vaan niihin käytettäisiin normaaliopetuksen ulkopuolisia resursseja. Koordinaattorin tehtävänä tässä prosessissa olisi toimia tukihenkilönä ja valvojana. Missään tapauksessa mielestäni ei ole mielekästä, että resurssit ovat automaattinen toimenpide. Lähettävän opettajan tulee laatia kartoitus, jossa hän tekee ehdotuksen mahdollisesti tarvittaviin lisäresursseihin. Laaditun suunnitelman tarkastaa koordinaattori, jonka yhtenä tehtävänä on seurata resurssien toteutumista. Toteuttamisen jälkeen opettaja toimittaa koordinaattorille yhteenvedon niistä toimenpiteistä, joilla on tuettu kisailijoiden valmennusprosessia.

Koordinaattori esittää joko puoltavan, täydentävän tai hylkäävän mielipiteensä. Mikäli tuloksena on puoltava mielipide, tapahtuu esitys palkanmaksusta koordinaattorin esimiehelle. Muussa tapauksessa koordinaattori perustelee esimiehelleen, miksi hän ei ole yhtä mieltä prosessin toteutumisesta. Tässä on korostettava, ettei koordinaattori missään tapauksessa tee asiassa lopullista päätöstä vaan vastuun kantaa ennalta sovittu esimies (esim. rehtori). Esimiehen päätöksellä siirtyy mahdolliset ristiriitatilanteet käsiteltäväksi esimiehen kanssa, jolloin koordinaattori voi keskittyä pääasialliseen toimintaansa. Näiden toimenpiteiden tarkoituksena on ennaltaehkäistä, ettei resursseja käytetä tai kohdenneta mahdollisesti väärin tai väärin toimenpiteisiin.

Opiskelijan mahdollinen hyvä menestyminen yleensä antaa mahdollisuuden osallistua ns. huippuvalmennukseen. Tähän prosessiin on varauduttava, kun opiskelija lähetetään kisailemaan. Huippuvalmennus edellyttää opettajalta myös erillisiä resursseja osallistumaan valmennukseen. Huippuvalmennusta käsittelem erillisessä kappaleessa sivulla 26.

2.3.2 Aikataulutus

Kisaan lähettävän opettajan tulee laatia aikataulutus valmennusprosessista lajikohtaisesti. Tässä tehtävässä koordinaattori voi toimia tukihenkilönä. Aikataulutuksen laadinta käynnistyy mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tärkeimpiä ajankohtia, mistä suunnitelma alkaa muodostua ovat mm. semifinaalin ja finaalin ajankohta.

Liitteeksi olen laatinut (LIITTEET 2-5) ohjeellisen aikataulutuksen tulevaa Taitaja 2008-kisaa ajatellen. Taulukkoa voi soveltaa tulevaisuudessa ja samalla se toimii tukena, muistuttamassa siitä mitä vähintään tulisi ottaa huomioon.

Aikataulutuksen lisäksi tulee järjestää hyvissä ajoin mahdollinen majoitus, koska semifinaalit ja finaalit järjestetään eri puolilla Suomea. Parhaassa tapauksessa kannattaa varata majoitus ennakkoon arvioituilla määrillä. Majoituksen onnistuminen mahdollisimman läheltä kisapaikkaa vähentää kisailijan henkisiä ja fyysisiä rasituksia (sopeutuminen mm. ympäristöön ja lepoon).

2.3.3 Skills-koordinaattori

Skills-koordinaattori ei ole Skills Finland ry:n ns. nimeämä tehtävä, vaan kyseessä onkin oppilaitoksen sisäisellä valintamenetelmällä valittu soveltuva henkilö.

Keskusteluissa onkin tullut esille, missä vaiheessa mahdollisesti Skills Finland ry antaisi tavallaan tällaisen nimityksen. Tämän osalta se tulee nähtäväksi tulevaisuudessa.

Koordinaattorin tehtävät tulee määritellä oppilaitoskohtaisesti suhteessa annettuun resurssiin. Monissa oppilaitoksissa kohtuulliseksi resurssiksi onkin katsottu n. 3-6 h / viikko. Tässä onkin muistettava, ettei kaikkea Skills Taitaja-tapahtumiin liittyviä asioita vaadita koordinaattorilta hoidettavaksi, vaan realistisesti oletettavaa määrää verrattuna annettuun resurssiin. Koordinaattorinkin tulee pitää esim. päiväkirjaa, kuinka annetut resurssit ovat kohdennettu. Ilman päiväkirjaa/dokumentaatiota ei mielestäni voi pitää mielekkäänä korvata annettuja resursseja. Tämä käytäntö poistaa mahdolliset ristiriitaiset käsitykset, väärinkäytökset ja osoittaa työn merkityksellisyyden.

Taulukko 7. Koordinaattorin yleisimpiä tehtäviä oppilaitoksessa

Oppilaitoksessa	<p>Informoida alojen Taitaja-tapahtumista</p> <p>Seurata oppilaitoksensa kaikkien alojen valmentautumista ja opastaa tarvittaessa</p> <p>Toimia ensisijaisena yhteyshenkilönä oppilaitoksessa</p> <p>Pitää yhteyttä lehdistöön ja tiedotusvälineisiin tarvittaessa</p> <p>Toimia tukihenkilönä eri lajeissa tapahtuvaan valmennukseen, osallistumiseen ja niiden organisointiin</p> <p>Osallistua koulukohtaisen karsintakilpailujen järjestämisessä (esim. avoimet ovet)</p> <p>Seurata opettajille annettujen resurssien käyttöä</p> <p>Tuottaa toimintamalleja.</p>
Yritysten välillä	<p>Edistää oppilaitoksen ja yritysten välistä yhteistyötä</p> <p>Hankkia uusia yhteistyökumppaneita</p>
Markkinointi	<p>Aktiivisesti yhteydessä tiedotusvälineisiin</p> <p>Tehdä tunnetuksi oppilaitosta</p>
Yhteistyö	<p>Yhteishenkilö oppilaitosten välisissä yhteyksissä</p> <p>Osallistua tarvittaessa kansainväliseen yhteistyöhön KV-vastaavan kanssa.</p>

Skills-koordinaattori toimii oman oppilaitoksen ensi sijaisena yhteyshenkilönä Taitaja-tapahtumiin liittyvissä seikoissa. Oppilaitoksen organisoitumisen kannalta onkin erittäin tärkeää valita tehtävään parhaiten soveltuva henkilö. Henkilön valinnassa tulee kiinnittää huomiota erityisesti seuraavassa taulukossa esiintyviin ominaisuuksiin.

Taulukko 8. Koordinaattorin ominaisuuksia

Henkilökohtaiset ominaisuudet	<p>Ulospäin suuntautunut, sosiaalinen</p> <p>Liikkeellä omasta tahdostakin</p> <p>Oma-aloitteinen</p> <p>Paineensietokyky</p> <p>Vastuunkantaminen tehtävästään</p> <p>Valmiudet irtautua työstään esim. ulkomaanmatkalle</p>
Kokemus	<p>Tuntee Skills-organisaation</p> <p>Toiminut valmentajana</p> <p>Osallistunut ammatillisten tehtävien laadintaan</p> <p>Yhteistyöverkoston tunteminen muihin oppilaitoksiin ja koordinaattoreihin</p> <p>Pedagogiset taidot</p>
Resurssit	<p>Annetaan käyttöön ajallisia mahdollisuuksia tehtävän hoitamiseksi</p> <p>Pitää dokumentaatiota resurssien käyttämisestä</p> <p>Sijaisjärjestelyt järjestelyt suunniteltava etukäteen</p>
Valtuudet	<p>Koordinaattorille annettava oikeus toimia oppilaitoksen ensisijaisena yhteyshenkilönä</p> <p>Koordinaattorille määriteltyjä tehtäviä ei hoida</p> <p>kukaan toinen ilman erillistä sopimusta</p> <p>Valvoo opettajille annettujen resurssien toteutumisesta, käytöstä ja dokumentoinnista oppilaitoksen sisällä</p> <p>Tarvittaessa raportoi mahdollisista epäilyttävistä toimista ennalta sovitulle taholle</p>
Valvonta	<p>Koordinaattorin toimia valvoo ennalta sovittu henkilö (esimies, rehtori), jonka kanssa pidetään</p> <p>säännöllisesti keskusteluja toimintojen kehittämisestä ja mahdollisista esiin tulevista seikoista</p>

2.3.4 Valvonnasta vastaavan henkilön nimeäminen

Oppilaitoksessa tulee määritellä henkilö (yleensä esimies tai rehtori), joka valvoo koordinaattorin toiminnan resurssien käyttöä, pitää yhteyttä aktiivisesti koordinaattoriin ja viime kädessä suorittaa hyväksynnän resurssien korvauksista. Tällöin kaikille muodostuu yhteinen pelisääntö vastuukysymyksistä annettujen resurssien toteutumisesta. Epäselvissä tapauksissa asiat käsitellään asianomaisten ja esimiehen välisissä keskusteluissa.

2.3.5 Menestymiseen vaikuttaa opettajan motivaatio

Yksi tärkeä tekijä on lähettävän oppilaitoksen opettajan/valmentajan henkilökohtainen motivaatio. Kaikista valmennusprosessiin tulevista työtehtävistä ei voida maksaa rahallista korvausta. Lähettävän opettajan tulee tehdä lukuisia toimenpiteitä valmennuksen etenemiseksi. Näistä tärkeimpiä ovat mm. tehtävien suunnittelu, tutustuminen lajikuvauksiin ja tarvittavaan välineistöön. Kaikkea välineistöä ei ole oppilaitoksen mahdollista hankkia mm. taloudellisista syistä. Näissä tilanteissa tarvitaan yhteistyökumppania (yritys tai toinen oppilaitos), jossa voidaan harjoitella kyseistä asiaa. Samalla opettajan tietotaidot kasvavat alansa viimeisimpiin laitteistoihin ja tekniikoihin. Soveltuvia yhteistyökumppaneita voisivat olla mm. työssäoppimispaikat.

Opettajan oma mielenkiinto motivoi kilpailijaa parantamaan ammatillisia valmiuksia. Ihanteellinen tilanne onkin, jos opettajan henkilökohtainen harrastuneisuus omalta alaltaan on vahvaa. Tällöin käytössä olisi varmastikin paljon valmennusprosessiin soveltuvaa materiaalia. Valmennusprosessista kannattaa luoda vaikka sähköinen materiaalipankki verkkokansioon. Kirjoittaja on huomannut henkilökohtaisesti, että aikaisemmat kisatehtävät ovat yksi parhaista materiaaleista valmennukseen. Tämä edellyttää pieniä laitteistohankintoja ja luovuutta soveltaa niitä omassa oppilaitoksessa olevaan välineistöön. Kisatehtävät ovat julkisesti saatavaa materiaalia kisan jälkeen (lukuun ottamatta joitakin teknisiä dokumentteja). Nämäkin kannattaa sisällyttää sähköiseen materiaalipankkiin.

2.3.6 Dokumentointi

Tässä yhteydessä käsittelen oppilaitoksen sisäistä tapaa dokumentoida valmennus-toimintaan annetut resurssit. Henkilökohtaisesti kannatan avointa mallia eli koko henkilökunnalla on mahdollisuus nähdä annetut resurssit ja niiden käyttäminen. Olisi suotavaa luoda yhteinen kaavakemalli aikataulutuksesta, valmennusprosessin kar-toituksesta ja toteutuspäiväkirjasta. Tässäkin yhteydessä olen sähköisen kansion luomisen kannalla. Kansioon voitaisiin järjestää ATK-tuen toimesta erilaisia rajoi-tuksia (luku, muokkaus ja kirjoitus). Tämä toimenpide helpottaa koordinaattorin, opettajien ja valvovan tahon toimenpiteitä. Jatkossa dokumentaatio tukee seuraavaa valmennusprosessia ja sen suunnittelua. Lisäksi tieto säilyy myös mahdollisten hen-kilövaihdosten jälkeen.

2.3.7 Rahoitus

Lähtökohtana perusvalmennusprosessin rahoituksesta on lähettävän oppilaitoksen vastuulla. Suunnittelemalla ja järjestämällä oheistapahtumaa oppilaskohtaisen kar-sintaprosessin yhteyteen voisin ajatella, että tästä kertyisi tuottoja valmennukseen. Ideanani onkin ollut, että järjestäisimme ja tarvittaessa siirtäisimme avointen ovien päivää siten, että voisimme ko. päivänä järjestää koulukohtaisen karsintakilpailun semifinaaliin. Samalla ajatuksena olisi yhdistää opiskelijoiden näyttö samaan tapah-tumaan.

Näillä toimenpiteillä uskon, että vierailijamäärä lisääntyisi, jolloin kunkin alan to-dellinen työtehtävä olisi selkeästi esillä, lehdistön kiinnostus osallistumiseen lisääntyisi ja yritysten edustajia olisi mahdollista saada esittelemään palvelujaan, välineis-töä ja muita oheistuotteita.

Yritykset saisivat näkyvyyttä ja mahdollisia potentiaalisia uusia asiakkaita. Ideana olisi järjestää yritysten mahdollisella sponsoroinnilla (tavarat, palvelut jne.) kilpailu-ja, joihin yleisö pystyisi osallistumaan pienillä maksullisilla arvonnoilla. Lisäksi voisi järjestää esim. ruokailua, makkaranmyyntiä ja osastoittain erilaisia oheispalve-luita. Tästä saatavat tuotot kohdentuisivat ammatilliseen valmennusprosessiin ja

menestyjien palkitsemiseen. Monet yritykset ovat lisäksi kiinnostuneita osallistumaan omalla panoksellaan valmennustapahtuman sponsorointiin (materiaali, välineistö ja rahallinen avustaminen). Tässä yhteydessä kannattaa huolehtia, että yritys saa näkyvyyttä tapahtumapaikalla ja mahdollisissa tiedotusvälineissä.

Mielestäni rahan käyttö tulee jakaa suhteessa siihen työmäärään ja tulokseen, mitä kukin osasto on toteuttanut. Ajattelenkin, että nämä tuotot kohdentuisivat mahdollisen valmennustapahtuman kaluston, materiaalin, majoituksen ja välineistön hankintaan. Näistä ei kuitenkaan maksettaisi palkkakustannuksia.

2.3.8 Menestyvien opiskelijoiden palkitseminen

Useissa keskusteluissa olen keskustellut menestyneiden opiskelijoiden kanssa, mikä olisi se käytännöllinen ja ikimuistoinen keino palkita opiskelija suorituksessaan. Ylitse kaikista on esille noussut selkeänä vastauksena raha. Opiskelija varmasti tietää mikä olisi se mielekkäin muisto tai todellinen ammattilaite minkä hän tulisi sitten hankkimaan. Tämä ajatus olikin Hämeenlinnassa lähipäivillä vallitsevana käsityksenä. Kuitenkin tulee muistaa, että palkitsemme kaikki menestyjät ja osallistujat aina samalla tavalla. Jo yksin osallistuminen ansaitsee palkitsemisen ja madaltaa kynnystä aktiiviseen osallistumiseen. Koulun johtoryhmän tehtäväksi jää hyväksyä sovitut palkinnot ja kustannuspaikan. Stipendit jaetaan erillisessä palkitsemistilaisuudessa. Liitteenä esitänkin ehdotuksen palkintojen suuruuksista (LIITE 6).

Palkintojen odotus lisää toiminnan intensiteettiä, mutta samalla se voi johtaa tarkkaavaisuuden kaventumiseen ja huomioon otettavien asioiden vähenemiseen. Palkinnon sisältö ei yleensä millään tavoin riipu opittavan suorituksen sisällöstä, mikä jo sinällään saattaa hajottaa tarkkaavaisuutta ja näin vähentää itse tehtävään kohdistuvaa kognitiivista kapasiteettia. Monet tutkijat ovatkin viime aikoina esittäneet, että ulkoisella palkkiolla sinänsä ei ole sisäistä motivaation heikentävää vaikutusta. Kirjoittajan kokemuksesta palkintojen jakaminen edesauttaa suuresti opiskelijan motiivointia ja itsetunnon kohottamista (Lehtinen, Kuusinen, Vaurus 2007, 181.)

3 HUIPPUVALMENNUS

Huippuvalmennukseen on valittu nuoria, jotka ovat osoittaneet ammatillisia taitoja esim. menestymällä SM-kisoissa. Seuraavissa kappaleissa kuvaan miten prosessi lähtee etenemään.

3.1 Valintaperusteet

Menestyminen karsintakilpailussa ei vielä pelkästään takaa pääsyä huippuvalmennukseen. Huippuvalmennukseen valitaan henkilöitä, jotka ovat kiinnostuneita omasta alastaan ja kilpailemisesta. Heidän tulee osata alan perustaidot ja olla motivoituneita harjoittelemaan pitkäjänteisesti. Ahkeruus, tavoitteellisuus, fyysinen ja henkinen kunto sekä kiinnostus kehittää itseään ovat avainasemassa. Valmennettavan on myös tultava toimeen erilaisten ihmisten kanssa ja osattava tehdä yhteistyötä (Meklin 2004, 35).

Elektroniikassa huippuvalmennuksen ryhmä koostui aluksi vuonna 2006 seitsemästä nuoresta taitajasta. Nuorille järjestettiin koulutusta useilla eri paikkakunnilla ympäri Suomea. Opettajina toimi yleensä lajipäällikön lisäksi joukko ammatillisen koulutuksen opettajia. Nuorille tehtiin heti alkuvaiheessa selväksi, että joukosta pääsee vain yksi edustamaan Suomea WSC-kilpailuun Japaniin marraskuussa 2007.

Kun kyseessä on WSC-tasoinen kilpailu, tarvittiin valmennukseen mukaan myös elinkeinoelämästä raudanlujia ammattilaisia, joilta saatiin mukaan syvempää asiantuntevuutta ja alan kehittyneimpiä työkaluja ja menetelmiä. Asiantuntevat opettajat tunnistavat herkästi oppiaineen piirteet, joita opiskelijoiden on erityisen vaikea tai helppo omaksua: he tuntevat ne käsitteelliset esteet, jotka todennäköisesti haittaavat oppimista, ja niinpä he pitävät silmällä näitä merkkejä, jotka paljastavat opiskelijoiden harhakäsitykset. Tällä tavoin sekä opiskelijoiden ennakkotiedot että opettajien sisältötietämys muodostavat opiskelijoiden kasvun kriittisiksi osatekijöiksi. Opettajien on myös tiedettävä tehokkaiden oppimisympäristöjen vaikutus suunnittelussa.

Taitojen jalostaminen huippuunsa tapahtuu vain optimaalisten ympäristöolosuhteiden vallitessa (Miten opimme 2004, 269.)

Nopean kehityksen seurauksena osaamisen sisältökin muuttuu jatkuvasti. Tulevaisuuden organisaatiossa osaaminen ei enää riitä vaan tarvitaan uuden kehittämisen hallitsemista (Sydänmaanlakka 2002, 15.) Kari Filander puhuu asiantuntijuudesta ilman kotia. Tällä hän tarkoittaa hajautettua asiantuntijuutta, verkostoasiantuntijuutta. Sillä nopea muutos ja suuri informaation määrä vaatii yhteistyötä yli ammattirajojen. Tarvitaan yhä enemmän asiantuntija tiimejä ja verkostoja, jotta pystytään löytämään ratkaisut monimutkaisiin ongelmiin (Filander K. 1997.)

Huippuvalmennukseen saatava määräraha onkin varsin rajallinen, joten tärkeimpänä taustatukena on opiskelijan oppilaitos. Oppilaitosten ja huippuvalmennuksen välinen yhteistyö on merkittävässä osuudessa nuoren kouluttamisessa huippuosajaksi. Huippuvalmennukseen kannattaa etsiä aktiivisesti elinkeinoelämästä yhteistyökumppania. Esimerkiksi elektroniikassa yhden tapahtuman sponsorointiin osallistui JAT-Asennus Oy Jämsästä. Tämä mahdollisti mielekkään oppimisympäristön tapahtuman järjestämiseksi. Kyseessä oli kotoisella hirsimökillä tapahtunut valmennus, jossa punnittiin ammattitaidon lisäksi osallistujien sosiaalinen yhteistyö ja henkiset ominaisuudet. Nämä ovat kriteereitä valittaessa Suomen edustaja WSC-kilpailuun. Tapahtuman kestäessä usean päivän, erilaiset piirteet tulivat vahvasti selvitetyiksi.

Kuva 1. Elektroniikan huippuvalmennustapahtuma mökkiolosuhteissa

3.2 Maajoukkueleiri

Skills Finlandin nimeämän ammattitaitomaajoukkueen ensimmäinen leiri on pidetty Joensuun Taitaja-kilpailun yhteydessä nimetty joukkue osallistuu tämän vuoden marraskuussa käytäviin ammattitaidon maailmanmestaruuskilpailuihin. Maajoukkueeseen kuuluu myös vammaisten Abilympics-kilpailuihin osallistuva joukkue.

Lähes kaikki WorldSkills-kilpailuihin osallistuvista nuorista sekä heidän valmentajistaan pääsivät osallistumaan Joensuuhun joukkueen nimeämistilaisuuteen ja leirille. Leirin ensimmäisenä päivänä joukkueen jäsenet tutustuivat toisiinsa ja esittäytyivät Taitajien päätöstilaisuudessa.

Toinen päivä alkoi valmennuspäällikkö Immo Pylväsen johdannolla päivän kulkuun. Johdantoa seurasi Skills Finlandin toiminnanjohtajan Eija Alhojärven ja tekniikkapäällikkö Hannu Immosen tervetulotoivotus maajoukkueeseen sekä katsaus tämänhetkiseen tilanteeseen Shizuokassa ja tulevan kilpailuympäristön esittely. Tämän jälkeen kilpailijat allekirjoittivat maajoukkuesopimuksen, valokuvauttivat itsensä maajoukkue-esitettä varten, tekivät ryhmätöitä tutustuen toisiinsa sekä sovitivat tulevia työasujaan. Maajoukkueen tukijat Jalas ja Snickers olivat paikalla edustajineen varmistamassa ammattilaisten ottein, ettei menestys kariudu asusteiden puutteeseen Japanissa.

Ruokailun jälkeen maajoukkueen tukitiimin jäsen, kisapastori Atte Airaksinen loi nuoriin henkeä yhteishenkeä nostattavien tehtävien avulla. Seuraavaksi vuorossa oli Huippuvalmennushankkeen projektipäällikkö Pekka Matikaisen puheenvuoro henkisestä valmentautumisesta. Vuorovaikutteisessa puheenvuorossa kilpailijat kertoivat omista tavoistaan selviytyä rautaisia hermoja vaativasta kilpailutilanteesta. Tilaisuuden päätti Immo Pylväsen tulevan maajoukkueohjelman läpikäyminen. Seuraava leiri pidetään 5.-10.5.2007.

Maajoukkue osallistuu kilpailuissa kaikkiaan 39 lajiin. Yhteensä kilpailijoita kilpailuihin lähtee 45. Samanaikaisesti käytäviin vammaisten ja erityisryhmien ammattitaitokilpailuihin Suomi lähettää edustajan 4-5 lajiin. Ammattitaitomaajoukkueen Abilympic-kilpailijat valitaan kevään aikana (Skills Finland ry.)

Kuva 2. Hengennostatusta leirillä (Skills Finland ry.)

3.3 WorldSkills Competition

Tämä kilpailu, jossa kisaillaan lajikohtaisesti maailmanmestaruudesta, järjestetään joka toinen vuosi. Järjestämisen takana toimii WorldSkills Organisation, jonka jäseneksi Suomikin on liittynyt. WorldSkills-kilpailut järjestetään nyt 39. kerran.

Kilpailu on järjestetty lajeittain, joihin valitaan lähettävästä maasta yksi kilpailija. Jäsenmaita tällä hetkellä on n. 37 ympäri maailmaa. Määrä onkin jatkuvassa kasvussa. Kunkin maan organisaatio (Suomessa Skills Finland ry) valitsee kilpailijan lajikohtaisesti. Nuorella, joka tähän tulee valituksi, on ollut pitkä prosessi takanaan. Hän on osoittanut ammatillisia taitojaan yleensä menestymällä SM-kilpailussa sekä osallistunut huippuvalmennukseen.

Edellinen WSC-kilpailu järjestettiin Helsingissä 2005, jolloin yhteenlaskettu kävijämäärä ylitti 118 000 henkilöä. Kisat olivatkin menestykselliset Suomelle tulosten kannalta. MM-kultaa Suomelle tuli neljä kappaletta, yksi hopea, kolme pronssia ja diplomeita osallistumisesta peräti 17 kpl. Tämä kertoo suomen maailman laajuisesti korkeatasoisesta ammatillisesta koulutuksesta.

Tuleva WSC-kilpailu 2007 järjestetään Shizuokassa Japanissa. Skills Finland ry on nimennyt Suomen nuorten ammattitaitomaajoukkueen Japanin Shizuokassa 11.–22.11.2007 käytäviin maailmanmestaruuskilpailuihin.

Marraskuun kilpailut ovat ensimmäinen kerta, kun WorldSkills- ja Abilympics-kilpailut järjestetään samanaikaisesti. Suomen ammattitaitomaajoukkueeseen kuuluvat WorldSkills2007-joukkue, Abilympics-joukkue, tuomareina toimivat ekspertit kumpaankin kilpailuun sekä joukkueiden tukitiimit.

WorldSkills-kilpailuihin odotetaan yli 1200 alle 23-vuotiasta kilpailijaa kymmenistä eri maista. ESR-rahoitteisen Huippuvalmennushankkeen tavoitteena on maajoukkueen mahdollisimman hyvä menestys MM-kilpailuissa (Skills Finland ry.)

Ammatti-instituutti Iisakin elektroniikkalukiosta valmistunut opiskelija Antti Rantaeskola on valittu edustamaan Suomea WSC-kilpailuihin Shizuokaan kisalajinaan

elektroniikka. Rantaeskolan valmentajana toimii tämän kehityshankkeen kirjoittaja. Huippuvalmennusprosessi jatkuu aina valmentajansa tukemana kisoihin saakka.

Kuva 3. WSC 2007-tapahtuman avauspaikka Japanin Shizuokassa (World Skills International).

4 YHTEENVETO

Varsin yleisesti virheellisenä käsityksenä pidetään erityisesti opettajien keskuudessa käsitystä, että kyse on pelkästä ”verisestä kilpailusta”. Tämä ajatus onkin mielestäni vain suppea näkemys siitä, ettei opettaja ilmeisesti ajattele asiaa laajemmin opetuksen kehittymisen kannalta. Tällä en tarkoita, että se olisi esimerkiksi omassa oppilaitoksessa esiintyvä mielipide, vaan sen olen kuullut monilta ammatillisten aineiden opettajilta ympäri Suomea.

Voihan osaltaan ajattelun taustalla olla pelkoa näyttää omaa opetuksen tasoa muille oppilaitoksille ja opettajille. Tämä kuitenkin on otettava positiivisena seikkana ja tarvittaessa avautua huomaamaan, että tarvitsemmeko tehdä jotakin opetustyön laadun kehittämiseksi. Perusteluna virheelliselle käsitykselle esitän seuraavan lainauksen: Kilpailutoiminnan toteutuksen tärkeänä periaatteena on myös se, että siitä tulee olla hyötyä muillekin kuin kilpailussa parhaiten menestyville nuorille (Taitaja-ammattitaidon SM-kilpailut, 2005.) Tästä aihepiiristä en ole löytänyt vastaavia selvityksiä tai ne eivät ole julkisia. Etsinnässä käytin Skills-julkaisuja, kirjaston palveluja ja Internetiä.

Toivon kehitystyöhankkeeni palvelevan Ammatti-instituutti lisäkin organisoitumiseksi ja kannustamiseen Skills-toimintaan. Valitettavasti tästä en pysty vielä esittämään tuloksia vaan ne jäävät nähtäväksi kuinka hankeeni tulee palvelemaan tätä tarkoitusta? Toivon kuitenkin, että malli otettaisiin käyttöön sellaisenaan tai tarvittaessa muokaten, jolloin kirjoittaja haluaisi olla mukana tekemässä yhteistyötä toimivan mallin luomiseksi.

LÄHTEET

Filander K. 1997. Kehittäjät tulevaisuuden verkostoasiantuntijoina. Kirjonen Juhanin, Remes P. ja Eteläpelto A:n kirjassa Muuttuva asiantuntevuus. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylä.

Ojamaa L. 2002. Ammattitaitokilpailut osana perusopetusta. Hämeen ammattikorkeakoulu.

Koivula, P. 2005. Selviytymisen polkuja. Opetusjärjestelyt oppilaan tukena. Opetushallitus.

Jaara S. 14.2.2006. Oulun seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä. Tapaaminen lähipäivässä Hämeenlinnassa (HAMK).

Lehtinen E, Kuusinen J, Vauras M. 2007. Kasvatuspsykologia, WSOY, Helsinki.

Lind K. 2002. Opettaja valmentajana Taitaja 2002-kilpailuissa. Hämeen ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Hämeenlinna.

Meklin T. (toim.), 2004. Skills-huippuosaamista valmennuskäsikirja. HUVA II-jatkoprojekti. Skills Finland ry.

Perolainen T. 2007, Opinnäytetyö: Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan sitouttaminen opiskeluun ja työelämään Ammatti-instituutti Iisakissa, Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.

Perolainen Tarja, opinto-ohjaaja, 2007, haastattelu 25.4.2007. Hämeenkyrö.

Saarinen H. (toim.), 2005, Taitaja-ammattitaidon SM-kilpailut, Nuorten näytön paikka, Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.

Sirkiä T. 1997. Ammattitaitokilpailut ja vaikutukset oppimistuloksiin, Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Jyväskylä.

Skills Finland ry. Viitattu 5.3.2007

<http://www.skillsfinland.fi/default.asp?f=2&t=1&p=152500&subp=152500>

Sydänmaanlakka P. 2002. Älykäs organisaatio, tiedon osaamisen ja suorituksen johtaminen. Talentum. Helsinki

Tanner J. (toim.), 2004. Miten opimme. Aivot, mieli, kokemus ja koulu. WSOY. Juva.

World Skills International. Viitattu 8.3.2007

<http://www.skillsfestival2007.or.jp/en/ceremony/index.html>

LIITE 1: Todistus osallistumisesta

T O D I S T U S

Petteri Kokkonen
(11.08.1976)

on 14.02. - 30.11.2006 suorittanut opintojakson

**Skills-toiminnan alueellinen koordinointi ja
kehittäminen(6 op)**

Koulutuksen sisältö:

- Skills-ammattitaitokilpailutoiminnan alueellinen organisointi
 - Esimerkkejä kilpailujärjestelyistä, peruskoulu- ja yritys yhteistyöstä, rahoituksesta, tiedotuksesta ja toimijakoulutuksesta
- Skills-toiminnan alueellisen kehittämisen ideointi
 - alueellinen jako, rahoitusmallit, markkinointi, yhteistyö
- Skills-koordinaattorin tehtäväalueet
- Skills Finland ry:n toimintasuunnitelmat kilpailutoiminnalle
- Taitaja-kilpailujen kehittäminen
- Kilpailutoiminnan hyödyntäminen markkinoinnissa
- WorldSkills-kilpailujen kehittäminen, WSC2007 Shizuoka -kilpailukatsaus
- Eurooppalainen Skills-yhteistyö
- Tutkimus WorldSkills2005 Helsinki -kilpailuista
 - vaikutukset järjestäjien, yhteistyökumppanien ja aluetalouden kannalta

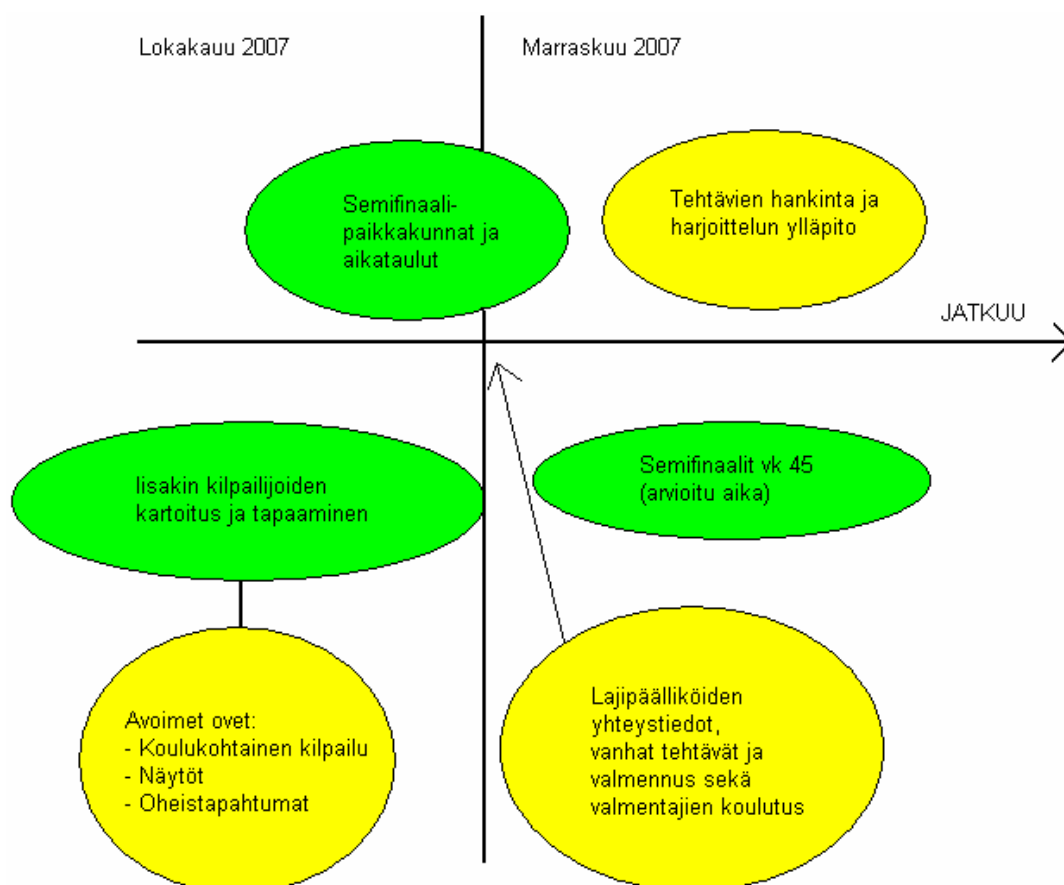
Kyseessä on Hämeen ammattikorkeakoulun Ammatillisen opettajakorkeakoulun AKVA-vakiinnuttaminen -projektin (Ammattitaidon kohottaminen valmennus- ja kilpailutoiminnalla) järjestämä koulutus. Projekti kehittää ammattitaitokilpailujärjestelmää yhteistyössä Skills Finland ry:n kanssa.

Hämeenlinnassa 12. helmikuuta 2007

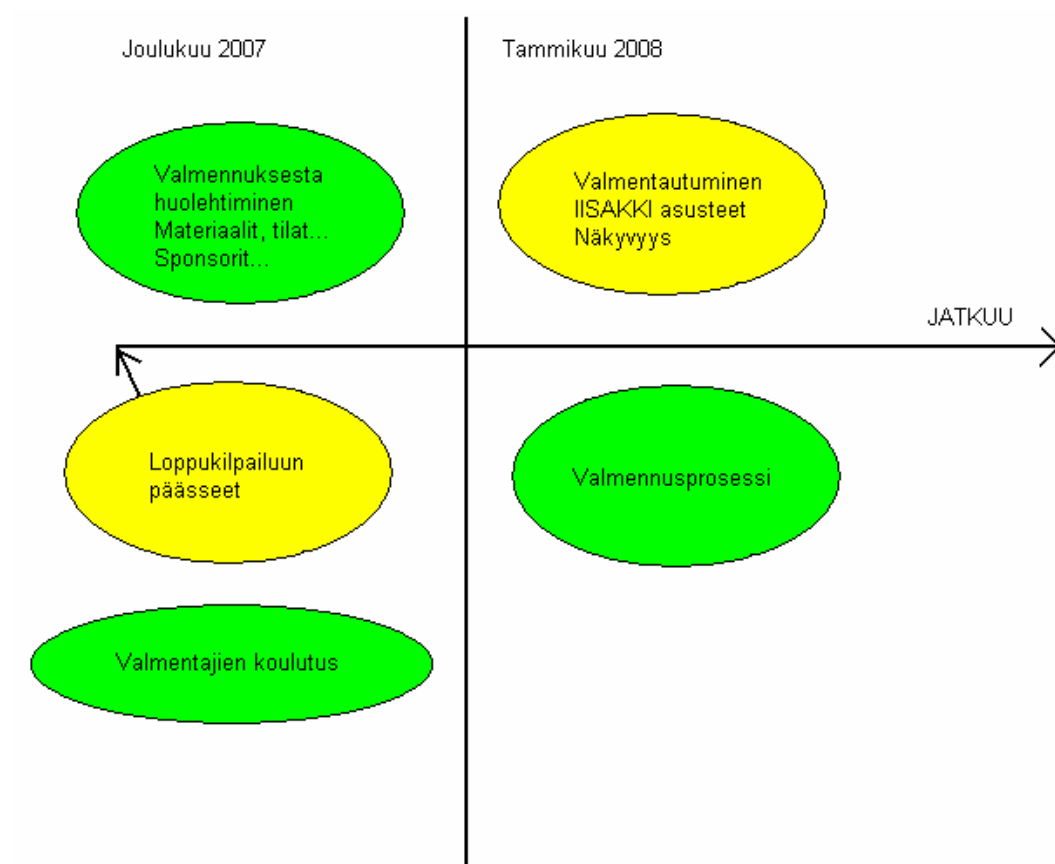
Olli Luukkainen
johtaja
Hämeen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Heikki Saarinen
projektipäällikkö
AKVA-ammattitaitokilpailu-
toiminnan vakiinnuttaminen -projekti

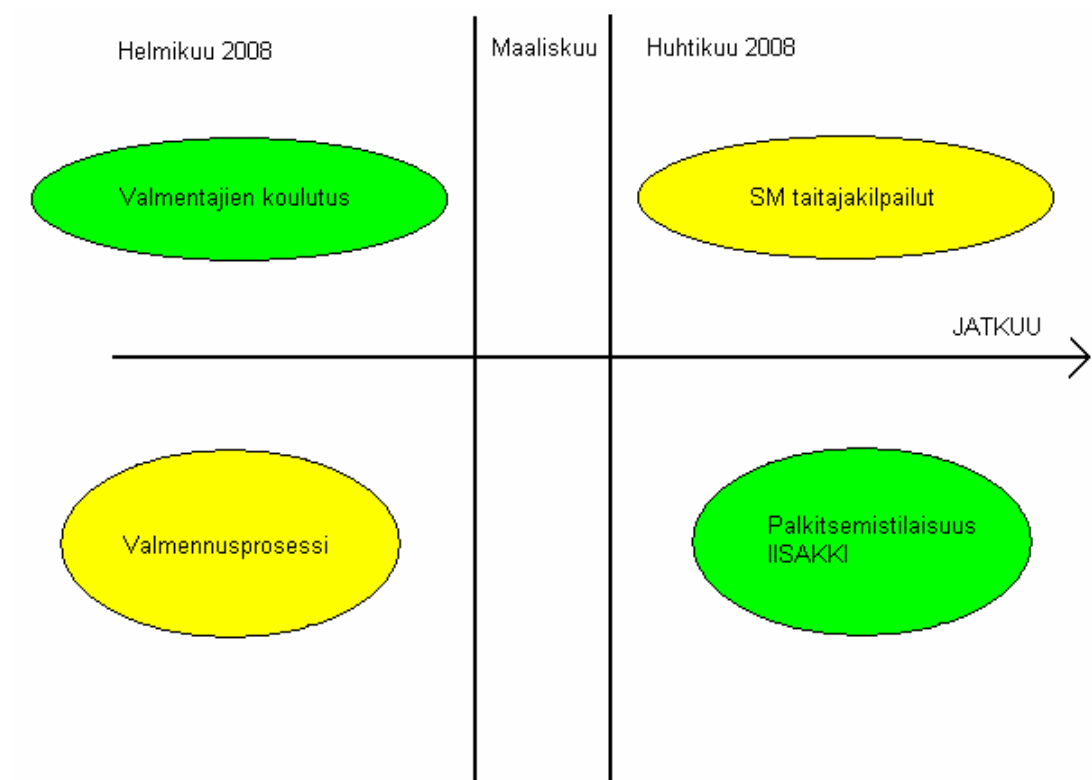
LIITE 2: Aikataulutus

LIITE 3: Aikataulutus

LIITE 4: Aikataulutus

LIITE 5: Aikataulutus

LIITE 6: Palkitseminen

Johtokunta päättää kilpailuissa menestyneiden huomioimisesta esim. seuraavilla stipendeillä:

SEMFINAALI:	
Pääsy jatsoon (ratkeaa sijoitukses- ta)	
Osallistuminen, ei jatkossa	20 euroa

TAITAJAKILPAILUT:	
Suomenmestaruus	400 euroa
Hopeamitali	300 euroa
Pronssimitali	200 euroa
Muut sijat (4-8)	100 euroa

WSC-KILPAILUT:	
Maailmanmestaruus	2000 euroa
Hopeamitali	1000 euroa
Pronssi	700 euroa
Diplomi	400 euroa
Muut sijat	200 euroa